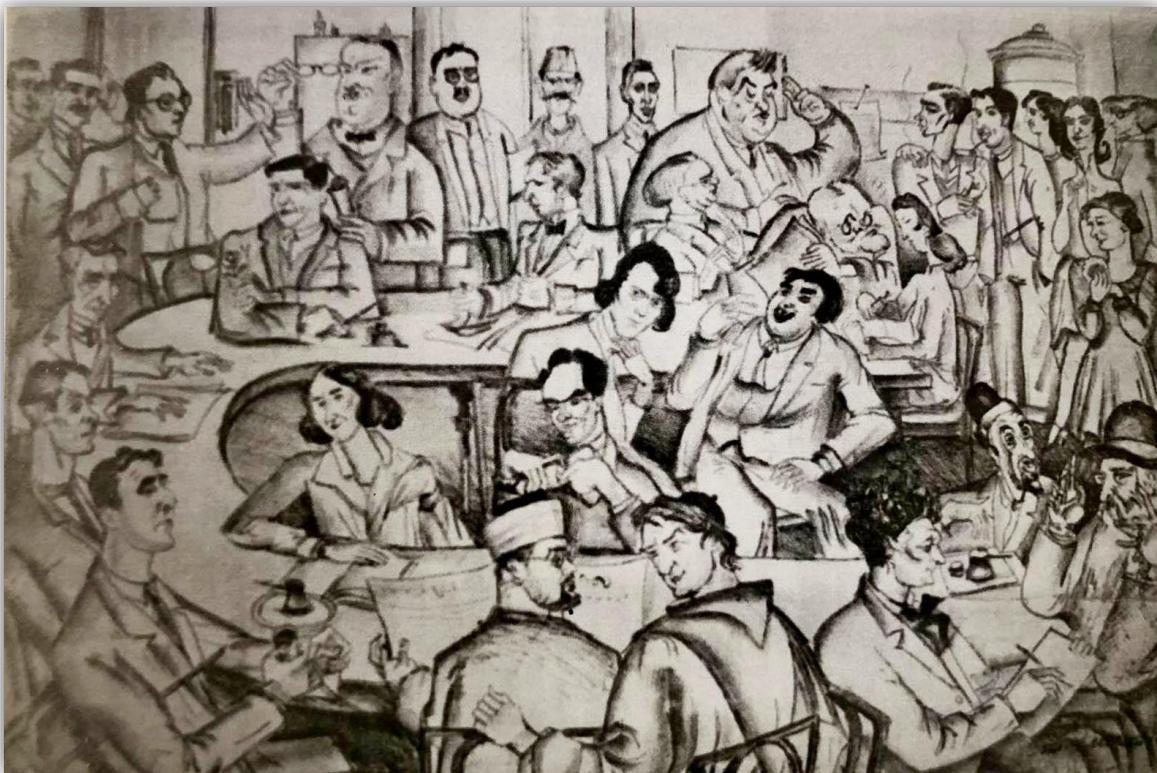

Kazivanje o Mostaru – U zbornici Mostarske gimnazije, 1930./31.

“Ovo je slika zbornice Mostarske gimnazije 1930./1931.. Moja kćerka je sliku naslijedila od bake Ljubice Tuta. Moja svekrva nije bila Mostarka, ali je obožavala Mostar. Sliku smo imali u holu stana u Sarajevu i niko nije ušao u naš stan, a da mu moja svekrva nije opširno s ljubavlju pričala o ljudima sa ove slike.” napisala nam je uz ovu sliku kolegica Nada Kahvo Tuta.

Karikatura koju je nacrtao Ante (Antuna) Motika kao učenik gimnazije

Krenuli smo u potragu za detaljima slike:

U knjizi pod naslovom “Knjiga o Mostaru/Kazivanja, autora Borivoja Pištala, prvo izdanje 1999. drugo izdanje 2006. godine, objavljen je tekst pod naslovom “Profesori i osoblje Mostarske gimnazije 1930./32.”, autorica teksta je bila **Ljubica Ljubijević Tuta**. U sklopu ovog teksta, u knjizi je prikazana ista ova slika. Sliku je nacrtao **Ante Motika**, akademski slikar, tadašnji profesor Gimnazije.

Ovdje prenosimo opis slike, po redovima, odozgo, na dolje, onako kako je to napisala autorica:

“Profesori i osoblje Mostarske gimnazije 1930./32., Ljubica Ljubijević Tuta.

Prvi red – 13 lica (s lijeva na desno)

1 Sekretar škole N.N.

2 Gajić Vaso, profesor biologije

3 Ćesarević Velimir, nastavnik muzike

- 4 Kondić Lazar, profesor, direktor Gimnazije
- 5 Leovac Konstantin (Kosta) prof.srp.hrv. Jezika
- 6 Šaćir Popovac, podvornik
- 7 N.N. podvornik
- 8 Radak Jovan, prof. matematike i fizike
- 9 Dimitrijević Radmilo, suplent, sh. kezika i književnosti*
- 10 Nazečić Salko, suplent, sh. jezika i književnosti
- 11 N.N. učiteljica stručnog rada
- 12 Dugonja Ksenije, nastavnik ručnog rada
- 13 Motika Ante, prof. crtanja

Drugi red: 7 lica (s lijeva na desno)

- 1 Đivoje Stjepan, prof. latinskog jezika
- 2 Vuković Jovan, prof sh. jezika i književnosti
- 3 Kapusta Pavle, prof. fizike i matematike
- 4 Ćišić Hasan, prof. matematike
- 5 Akajanov Nikola, prof. latinskog i francuskog jezika
- 6 Popović Zagorka, prof. istorije
- 7 Gortan Ratailović Jovanka, suplent sh. jezika i književnosti

Treći red: 2 lica (slijeva na desno)

- 1 Jelačić Ana, prof. francuskog i sh. jezika
- 2 Kanaet Tvrtko, prof. geografije i biologije

Četvrti red: 4 lica (s lijeva na desno)

- 1 Prnjatović Lazar, nastavnik gimnastike
- 2 Ljubojević-Tuta Ljubica, suplent njemačkog jezika

---

* Suplen(a)t (lat.; hist.), zamjenik (najčešće redovnog nastavnika), profesorski pripravnik (u srednjim i visokim školama).

3 Kurt Jusnija, prof. hemije

4 Ef. Behlilović hadži Muhamed, prof. arapskog jezika

5 Govedarica Teodor, vjeroučitelj

Peti red: 4 lica (s lijeva na desno)

1 Šiniković Savo, prof. istorije i geografije

2 Kasumović ef. Ahmed, vjeroučitelj

3 Dr. fra Barbarić Mladen, vjeroučitelj

4 Kestler Hinek, nastavnik crtanja

UKRATKO

Motika je htio na ovoj slici da prikaže osim fizičkog izgleda i karakterne i psihičke osobine svakog od nas. Pored toga je kompozicija slike odlična, kao i atmosfera zbornice. Samo onaj koji poznaje sve ljude i sva zbivanja u toj zbornici, može da oceni njenu vrijednost i veliki talent Ante Motike. Zaista nije neshvatljivo, kada ga upoređuju sa španskim slikarom Pablom Pikasom.

Ja ču prema brojevima naznačenim na početku, da kažem svoje mišljenje o svakom kolegi:

Prvi red 13 lica s lijeva na desno)

1. Direktorov sekretar nepoznat
2. Gajić Vaso, prof. biologije, staložen, miran, vrlo taktičan sa kolegama i učenicima. Odličan pedagog.
3. Česarević Velimir, nastavnik pjevanja, vedar, duhovit, vrlo komunuikativan. Uvijek je govorio: "Ko rano rani, ili je pekar ili budala."
4. Kondić Lazar, prof. matematike i fizike, direktor Gimnazije, malo krupniji od sviju, već po svome položaju ističe se na slici. Bdiće sa naočalama nad redom i radom nad svima. To je bio njegov princip *red i rad*. Samo jednoga kolegu nije mogao da podredi tome principu – Jovana Vasića, koji je uvijek oponirao. U školu je uvijek ulazio i izlazio preskačući po jedan basamak. Kondić ga je opomenuo, jer se bojao da to ne urade i učenici i tako bi moglo doći do vrlo nezgodnih padova niz stepenište. Vasić je pažljivo slušao i sijedećeg dana i svakog slijedećeg dana je preskakao po dva basamaka. Ja nisam poznavala kolegu Vasića, otiašao je prije moga dolaska, vjerovatno po Kondićevoj želji.
5. Leovac Konstantin (Kosta), prof. sh. jezika i književnosti – nekako na slici zabrinut, sigurno brine o svome 3-4 godišnjem sinu Slavku, sa kojim će odmah poslije na Rondo ili trčati za muzikom, ako je bude Inače savjestan i dobar, spremjan profesor.
6. Popovac Šaćir, jedna velika dobričina, samo nepismen podvornik kome je Savo Šiniković uvijek pisao neke molbe, a on samo potvrdio prstom. Tako je onda bilo. Međutim Savo je bio odsutan, i Šaćir je zamolio Kondića da mu napiše molbu, ali je Kondić odbio, jer je bio zauzet i rekao: "Ja nemam vremena", a Šaćir mu je rekao: "A kako može Savo?" E nisam ja Savo". "Da znaš i da nisi" odgovorio mu je Šaćir.
7. Nepoznati podvornik.
8. Radak Jovan, prof. ,atematike i fizike, strah i trepet Gimnazije. Na slici namjerno prikazan ogroman, da i time potvrди svoju matematsku veličinu i strah. Ispod njega sićušni njegov đak Ćišić Hasan, prof. Matematike.

9. Dimitrijević Radmilo, suplent sh jezika i književnosti.
10. Nazečić Salko, suplent sh jezika i književnosti. Oba su odlična, mlada stručnjaka za jezik i književnost. Radmilo je bio kasnije u Beogradu profesor književnosti na Filozofskom fakultetu, i doktorirao je. I Salko je mnogo napredovao, doktorirao je i bio prof. Fakulteta. Beograd je znao koga će poslati u Mostar.
11. Učiteljica stručnog rada. Nepoznata.
12. Dugonja Ksenija, nastavnica ručnog rada. Obje ove djevojke su bile skromne i vrijedne i drage.
13. Motika Ante, prof. crtanja, akademski slikar, možda je sebe najbolje prikazao. "Ja u kutu, nikome na putu" - tu u uglu, u mraku se skoro i ne vidi. Takav je uvijek bio, povučen, nije htio ničim da se ističe, nemametljiv. Živio je samo za svoju umjetnost.

Drugi red: 7 lica (s lijeva na desno)

1. Đivoje Stjepan, prof. latinskog jezika, odmjeran, kulturni, savjestan gospodin.
2. Vuković Jovan, suplent sh. jezika i književnosti, klasa kao Radmilo Dimitrijević i Salko Nazečić i još više. Akademik. Doktor prof. Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Veliki, veliki jezikoslovac, naučnik.
3. Kapusta Pavle, prof. fizike i matematike, ruski emigrant, zanesenjak i pomalo osobenjak, gađao je đaka i kredom u čelo ako ne zna matematiku, ali u suštini topla ruska duša. Pjevao je odlično "12 razbojnikov" od čega se orila zbornica, tako je imao jak glas.
4. Ćišić Hasan, profesor matematike, vrlo dobar, a ipak se bojao svoga profesora Radaka cijelog života. Jednom se nama povjerio da ga je sanjao, da polaže maturu i pred Radakom, probudio se sav oznojen. Inače vrlo simpatičan kolega, dobar stručnjak.
5. Akajomov Nikola, prof. latinskog i francuskog jezika, malo je uvijek bio povučen. Najviše je razgovarao sa dobrom Zagorkom Popović, istoričarkom, do koje je sjedio. S obzirom na svoje godine, bio je često odsutan u atmosferi zbornice. Inače vrlo korektan prema svima.
6. Popović Zagorka, prof. istorije, strpljiv sagovornik Akajamova, dobra skromna koleginica.
7. Rafailović Jovanka, suplent, sh jezik i književnost. Vesela, mlada brbljiva i ljepuškasta, puderise se na slici i vrlo vrzo se udala i otišla iz Mostara.

Treći red: 2 lica (s lijeva na desno)

1. Jelačić Ana, prof. francuskog i sh jezika, jedina žena Mostarka, odličan poznavalac francuskog jezika, vrhunska u svemu, sigurna u sebe i smirena, sa poznatim pedigreeom familije Jelačić.
2. Kanaet Tvrtko, prof. geografije i biologije, centralna ličnost smijeha i šale, uvijek vedar i dobronamjeran za svakoga, dragi naš Tvrtko Kanaet. Za vrijeme odborne naših učenika ilegalaca 1940/41, a nakon 7. Kongresa profesora Jugoslavije koji je održan u Mostaru, rasplamsao se i ilegalni rad i među našim učenicima. Tvrtko Kanaet je bio najhrabriji u odbrani optuženih učenika. Nakon toga Kongresa je i vjeronauka izbačena iz škole, a mnogi profesori porazmještani.

Četvrti red: 5 lica (s lijeva na desno)

1. Prajatović Lazar, nastavnik gimnastike, vrlo strog, požrtvovan u radu, savjestan i

uspješan, samo laik u jeziku. Uvijek je govorio vego mjesto nego, a djeca kao djeca su to uočili i opomenuli ga vrlo oprezno: "Nastavniče, ne kaže se vego nego nego. Lazo je prihvatio i shvatio i pokušavao da ispravi, ali je i dalje govorio: Nije vego, nego je nego nego vego... i ostade vego sve do penzije.

2. Ljubica Ljubojević – Tuta, suplent njemačkog jezika. Ne mogu sama sebe hvaliti, a bogme ni kuditi. Bilo mi je u Mostaru lijepo u svakom pogledu, pa i u zbornici i u razredu. Kada su sve kolege bile dobre, vrijedne, stručne, disciplinovane itd. Pa vjerovatno sam i ja nešto vrijedila, zar ne?
3. Kurt Husnija, prof.hemije, vrlo simpatična, uvijek nasmijana osoba. Od njega i Tvrtka se orila zbornica od smijeha.
4. Ef. Behlilović hadži Muhamed, profesor arapskog jezika.
5. Govedarica Teodor, vjeroučitelj. Obojica su kao i oni drugi vjeroučitelji savjesno i bez ikakvih problema i netrepljivosti obavljali svoju vjersku dužnost.

Peti red: 4 lica (s lijeva na desno)

1. Šniković Savo, prof. istorije i geografije, Mostarac, gord, samouvjeren, da je siguran protiv zime (nikada nije obukao zimski kaput, nego samo rukavice), ali protiv žena – umro je kao neoženjen. Inače odlčičan profesor u svakom pogledu. Tu je Motika pogriješio u kompoziciji slike u vis a vis on i ja, a to uopšte nije bilo moje mjesto. Ante nije poznavao dovoljno Mostarce.
2. Kasumović ef Ahmed vjeroučitelj.
3. Dr. fra Barbarić Mladen, vjeroučitelj, i isto tako tolerantni svjesni u svojoj bjerskoj nauci.
4. Kestler Hinek, nastavnik crtanja, vrlo dinamičan i ljubitelj svoga poziva, ali osjećao se pomalo potisnut pred Antonom Motikom, akademskim slikarom, koga sada upoređuju sa španskim slikarom Pablom Pikasom.

Eto, to je bio prikaz atmosfere zbornice Mostarske gimnazije 1930./31. Jedan zdrav, skladan skup kulturnih prosvjetnih radnika, predanih u svome pedagoškome pozivu, bez ikakvih negativnih momenata – tolerantni, veseli, duhoviti – prenosili smo svoje znanje i iskustvo – bistroj, zdravoj, vrijednoj mostarskoj omladini.

A oni, kada su došli na fakultete u Beograd ili Zagreb donosili su sobom jedan kredibilitet, jer su dolazili iz Gimnazije u Mostaru – da će biti dobri studenti. I većina ih je i bila.

xxx

Najveći stručnjak u svome pozivu i najbolji učenik Gimnazije u svojoj generaciji u Mostaru i najbolji student na medicinskom fakultetu u Zagrebu (ocjene samo 10) bio je Isidor Papo, doktor prof. akademik, imao je oko 20 počasnih titula sa svih meridijana svijeta, operisao je oko 50.000 pacijenata, osnivač kardiovaskularne hirurgije i itd, itd. Volio je Mostar i govorio da mu je sav Mostar rod, i da je u Mostaru uvijek sretan. I kako kaže Segije Lukač o njemu u in memoriamu – Čud junačka – duša djevojačka. Pacijent je bio njegovo božanstvo.

Druga vrlo značajna ličnost Mostarske gimnazije je Dr Desimir Janjić, profesor fakulteta u Ženevi. Struka – Hemija.

Nosilac je visokih odlikovanja Republike Francuske.

Osim ove dvojice ima još mnogo priznatih i istaknutih naučnika iz svih naučnih oblasti – mostarskih učenika.

Poslije Lazara Kondića, kao i prije njega, bilo je vrlo istaknutih direktora Gimnazije, koji su

čuvali i održali onaj ugled Mostarske gimnazije, koji mislim ima i danas.

Zbog rata je Mostar sasvim izmjenjen grad – da i ne spomenemo Stari Most, ukras Mostara. Mostarci su žilavi i ponosni, oni će brzo povratiti Mostaru onu prijašnju ljepotu i romantičnost. Zablistaće on opet uskoro, a i strasti će se smiriti, pa će Mostar opet biti – moj Mostaru, moj beharu!

Opet će nekada u njemu odjekivati do zore iz kafane “Pariz” Šantićeva ... s ibrikom u ruci šetape Emina...

Ima u Mostarcima snage, vitalnosti, duha, vedrine, pameti, bistrine, snalažljivosti, ali, ali i... tabijasuza.

Živjeće taj narod, a neka živi, kada je tako pametan, sposoban i divan”

Nije lako živjeti na kamenu.

xxx

O autorima:

Ljubica Ljubojević-Tuta (1903.

Bosanski Novi – 2000. Sarajevo) bila je profesor njemačkog jezika u Mostarskoj gimnaziji od 1929. godine. Prema Godišnjim izvještajima za Državnu realnu gimnaziju u Mostaru (iz archive cidom.org) u Mostarsku gimnaziju je došla nakon završenog studija u Beču. Stigla je u Mostar, i dobila posao u Gimaziji. Po tadašnjim propisima prvo je bila uposlena kao suplent* za njemački jezik sa književnošću, uporednu književnost i jugoslovensku književnost. Od školske 1934-35 godine postala je redovni profesor na istim predmetima.

Drugi svjetski rat je provela u Beogradu. Nakon rata 1945. godine postaje profesor na Sarajevskoj gimnaziji, a kasnije je radila kao profesor na Srednjoj zubarskoj školi i Ekonomskom fakultetu u Sarajevu. Za vrijeme rada u Mostarskoj gimnaziji, kako je to i navela u tekstu, bila je profesorica mnogim kasnije poznatim Motarcima, između ostalih dr. Isidoru Papi, Džemalu Bijediću. Rat devedesetih godina je provela u Sarajevu.

Profesorica je iznad svega voljela Mostar i vrlo rado mu se vraćala i dolazila u posjetu. Neka ovaj tekst bude jedno podsjećanje na profesoricu i zahvalnost za njen rad i ljubav pema gradu Mostaru, od njenih Mostaraca.

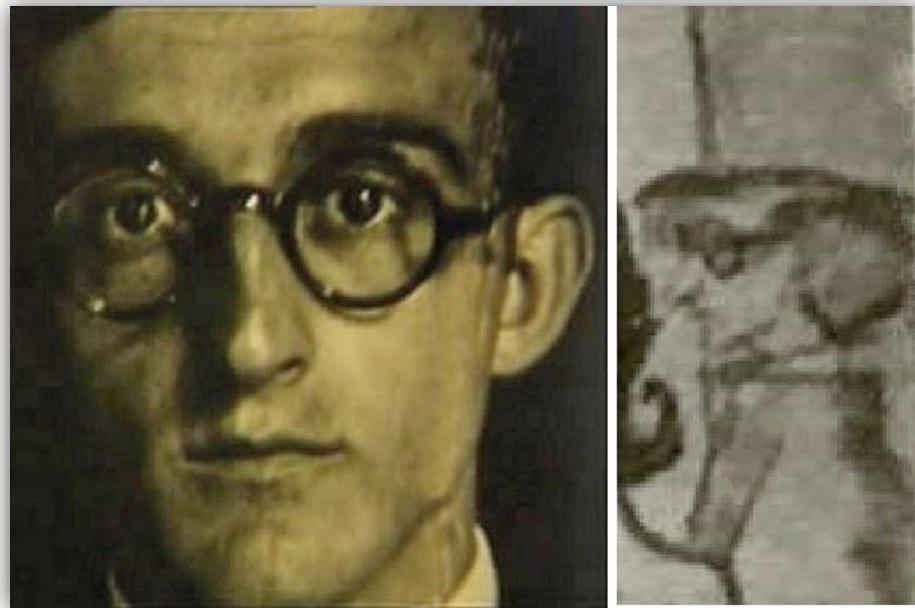

Antun Motika (1902. Pula – 1992. Zagreb) hrvatski je slikar.

Majka Anka (Ana), rođena Blažević, potječe iz Škrljeva ponad Bakra iz obitelji pomoraca, a otac Antun iz Motiki pored Orbanići iz obitelji poljoprivrednika. Motikini su imali četvero

djece. Djetinjstvo je proveo u Puli, škole pohađa u Puli, Žminju, Pazinu i na Sušaku, maturira 1921. U

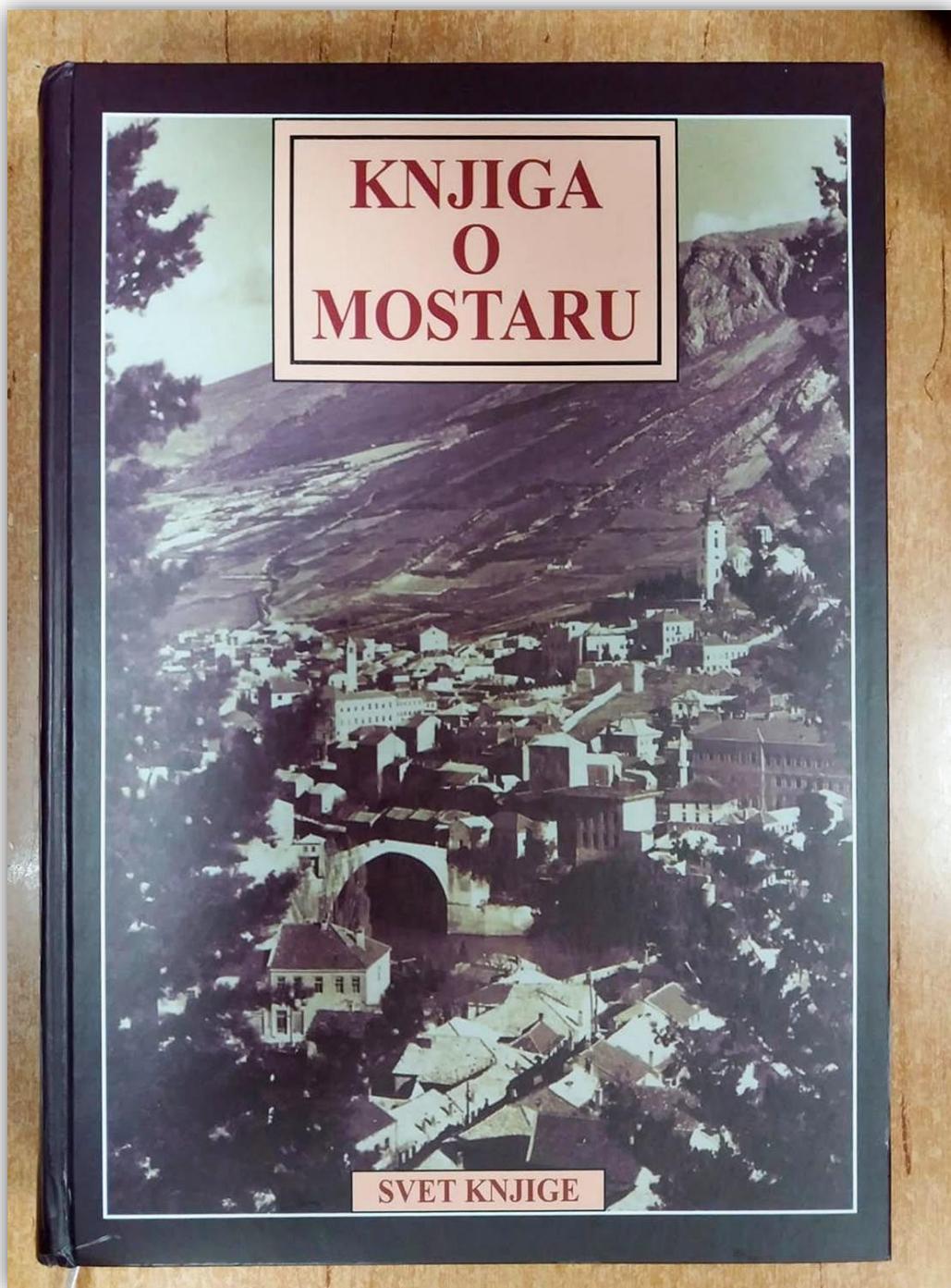
adolescentskom razdoblju ima potporu slovenskog umjetnika i muzikologa Saše Šantela, profesora u Pazinu i na Sušaku, koji potiče Motikinu likovnu darovitost i sklonost propitivanju raznih umjetničkih disciplina. Studirao je kiparstvo na zagrebačkoj Kraljevskoj

Ante (Antun) Motika, akademski slikar

akademiji za umjetnost i obrt (R. Valdec), kasnije prelazi na slikarstvo (M. Vanka, V. Becić, Lj. Babić) i 1926. diplomira. Dva poslijediplomska semestra pohađa u klasi Lj. Babića (1926. – 1927.). Godine 1929. – 1931. crta karikature za zagrebački satirički list „Koprive“ (jednom se potpisuje Lopata). **Godine 1929. – 1940. živi i radi u Mostaru kao profesor crtanja.** Stipendijski boravci 1930. i 1935. u Parizu. Prve samostalne izložbe priređuje u Zagrebu 1933. i 1935., uz naklonost likovne kritike. Godine 1940. premješten je u Zagreb, gdje do umirovljenja 1961. radi na Školi primijenjene umjetnosti.

Antun Motika dobitnik je više strukovnih i državnih nagrada, a od 1975. postaje dopisnim članom JAZU-a. U Istri je samostalno i skupno izlagao u više navrata, a godine 1983., o 80. godišnjici života, u Puli je održan simpozij uz izložbu crteža i skica. O Antunu Motiki snimljena su tri dokumentarna filma (autor Borislav Benajić), bibliografija mu je opsežna, izložbe su popraćene prigodnim publikacijama. Godine 2002. u Klovićevim dvorima priređena je retrospektiva i katalog (autor Darko Glavan).

"Knjiga o Mostaru" autora Borivoja Pištala može se naručiti preko interneta. Jedan od linkova za narudžbu je:

[Knjiga o Mostaru - Свет књиге \(svetknjige.net\)](http://svetknjige.net)

priredili: Smail Špago, Armin Džabirov, Tibor Vrančić